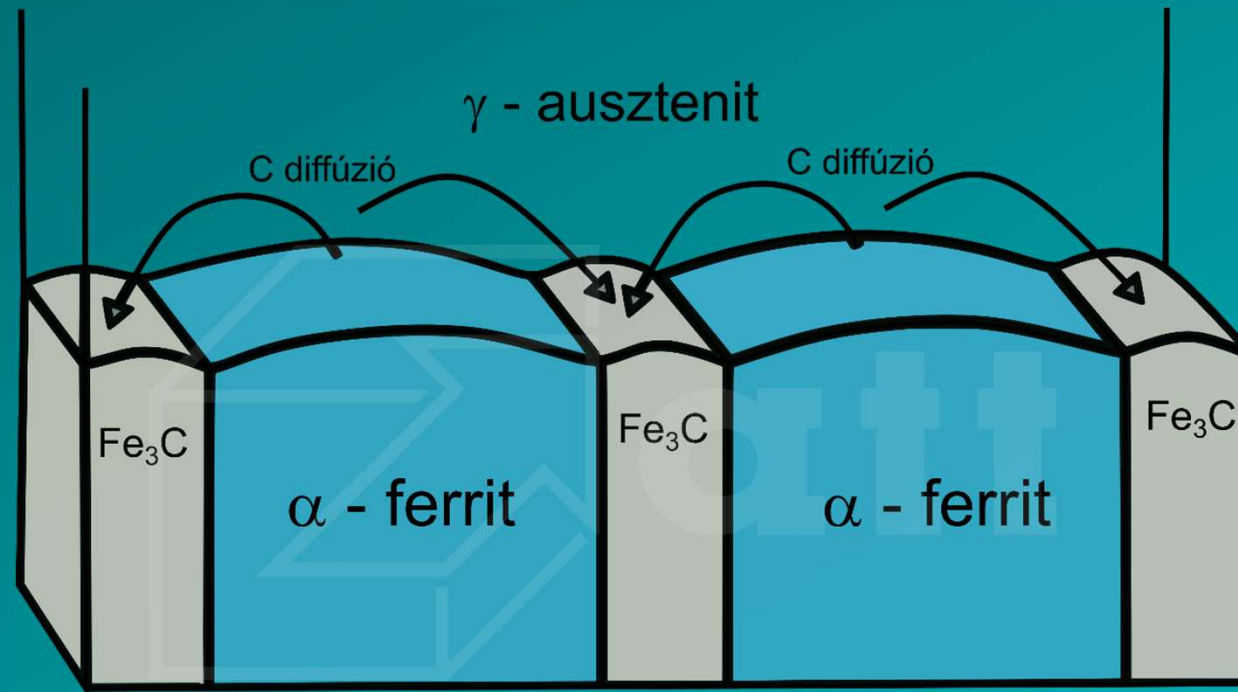
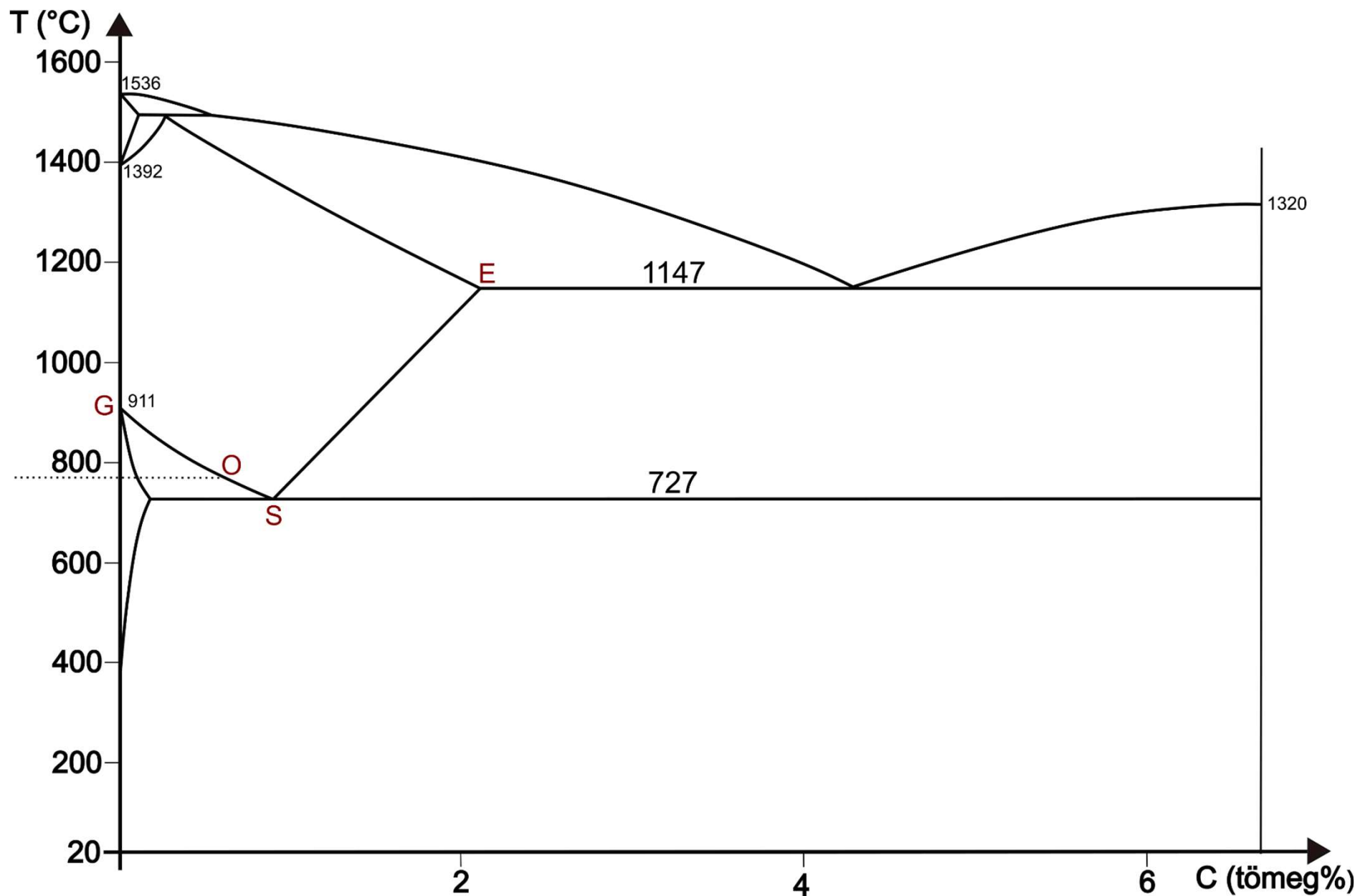

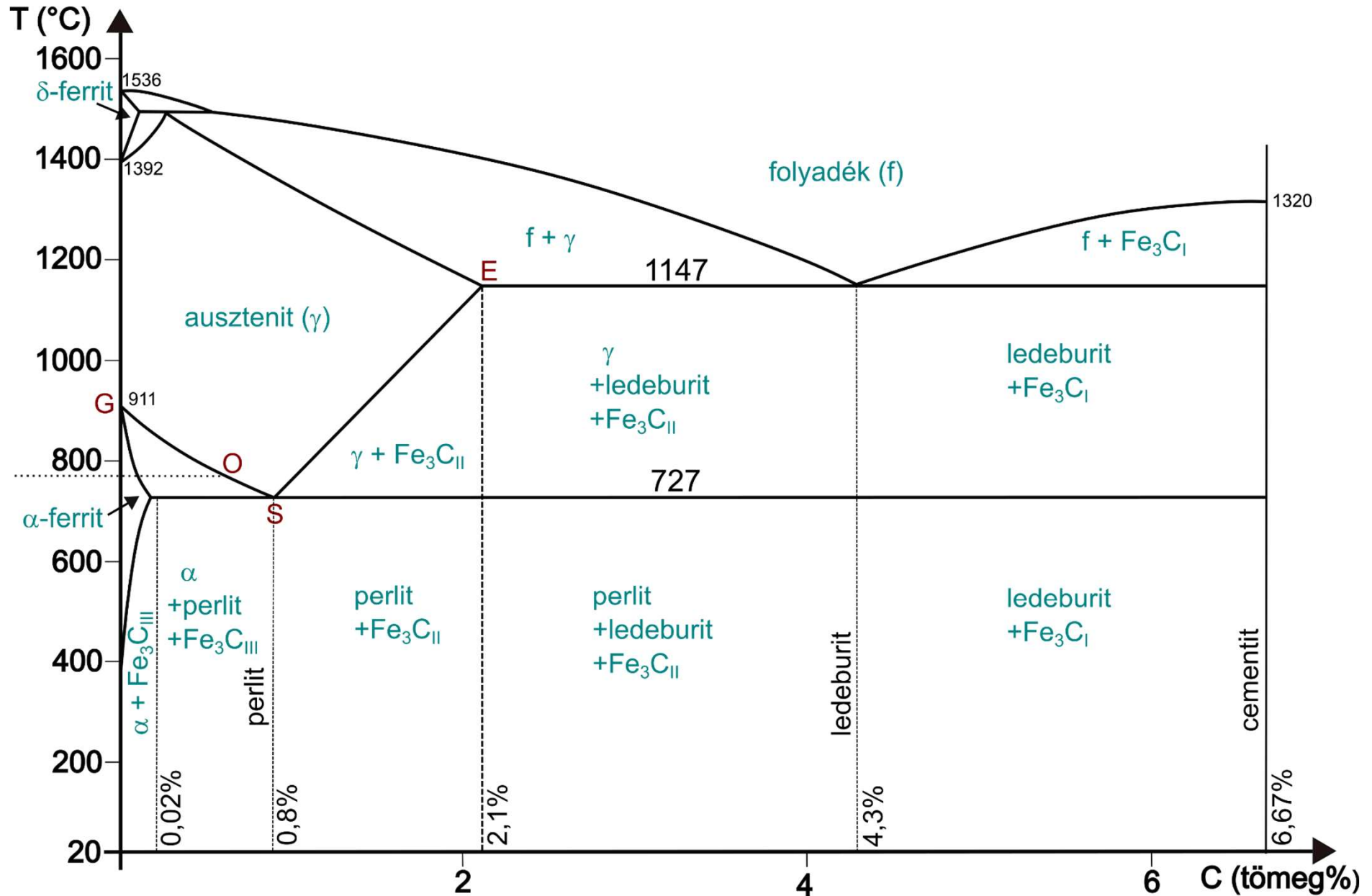
Egyensúlyi és nem egyensúlyi átalakulások

Hőkezelés
(BMEGEMTBGK1)
2024. Szeptember 10.

Dr. Kovács Dorina
dorina@eik.bme.hu
MT épület 061.

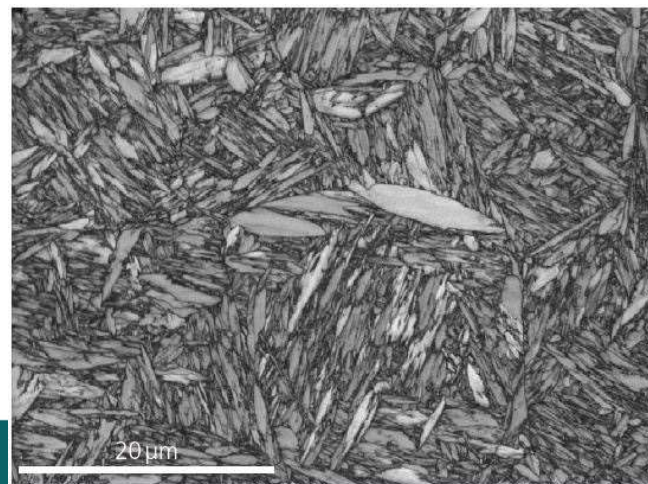
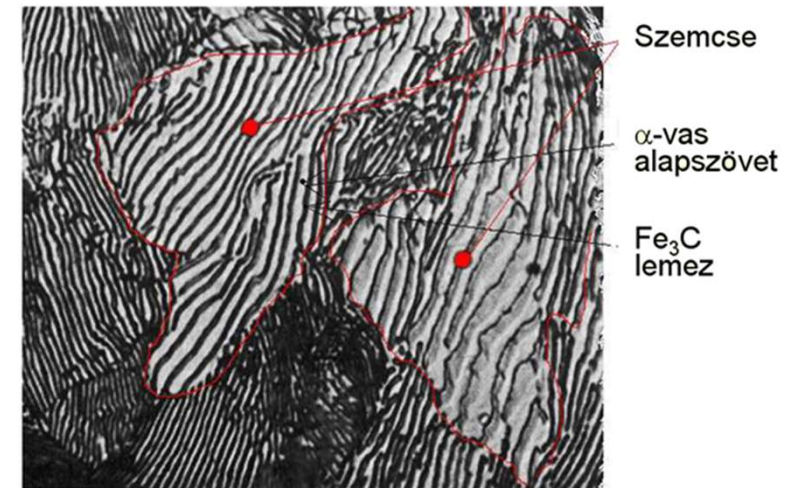

Eutektoid: olyan többfázisú szövetelem, amely szilárd állapotban történő átalakuláskor jön létre a szilárd oldatból. szilárdból → szilárd: perlit

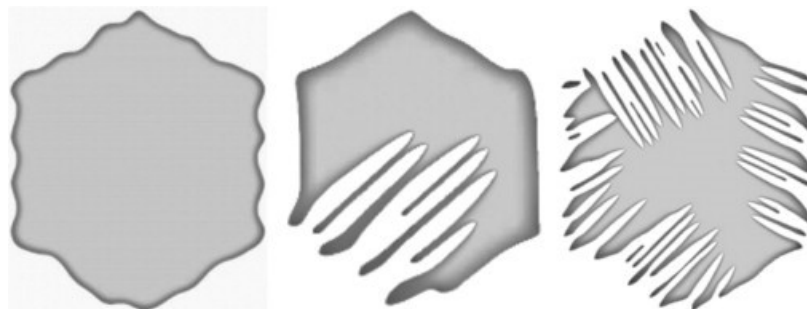
Eutektikum: olyan többfázisú szövetelem, amely az olvadt állapotban lévő ötvözetből kristályosodik ki. folyadékból → szilárd: ledeburit

Szövetelemek:

- Ausztenit
- Ferrit
- Perlit
- Ledeburit
- Cementit (primer, szekunder, terciér)
- Bénit
- Martenzit
- Szferoidit

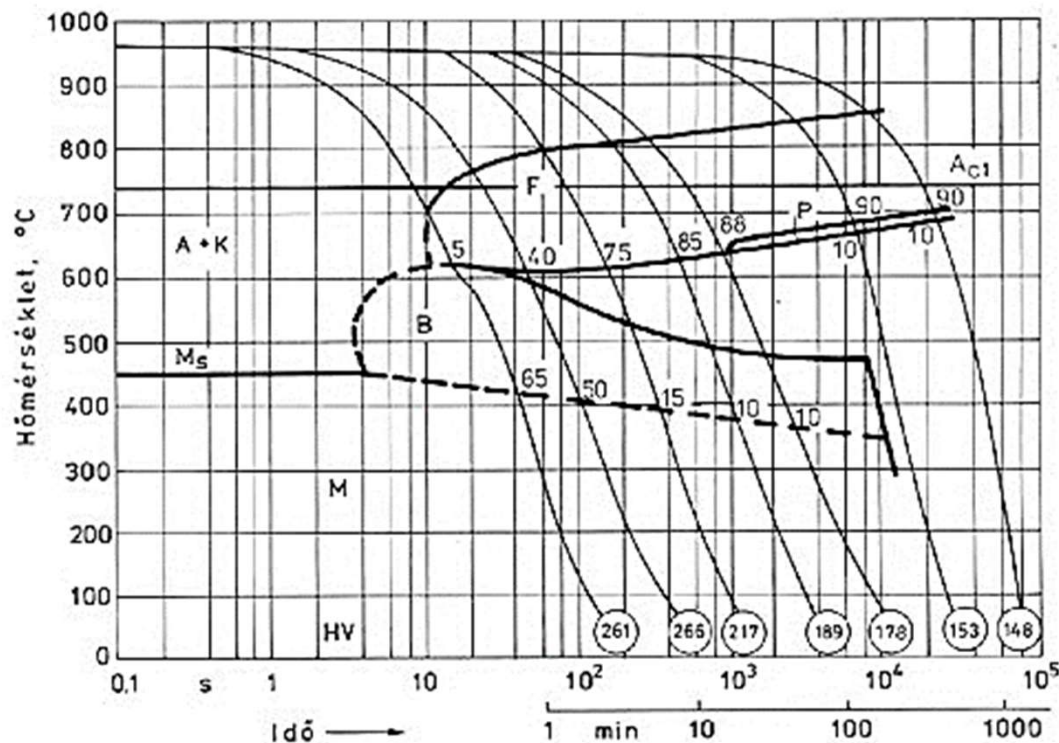
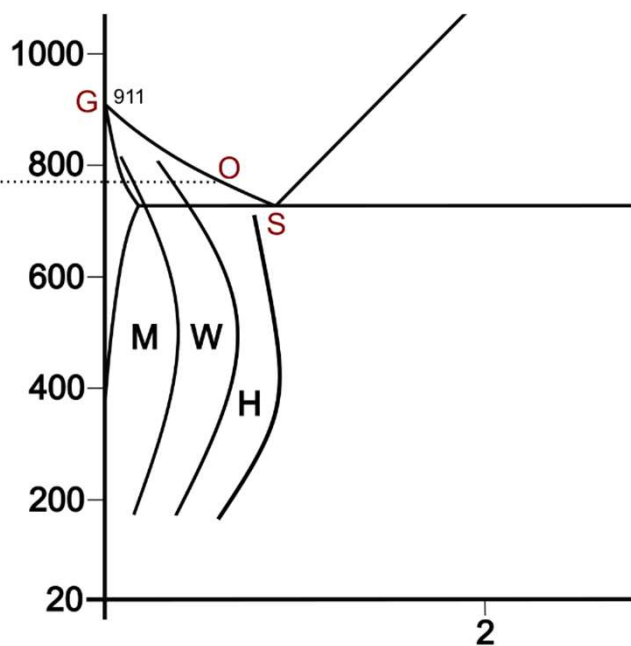

Auszténit → Ferrit

Ferrit típusok:

- (ferrit szigetek)
- hálós ferrit (H)
- Widmannstatteni ferrit (W)
- masszív ferrit (M)

Auszténit → Ferrit

Austenite-Ferrite Transformation

FERROUS METALLURGY
MONTANUNIVERSITÄT

Kis széntartalmú acélok felhasználása

$C < „0,4” \%$

S235, P355
Kazáncsövek

Betétben edzhető acélok

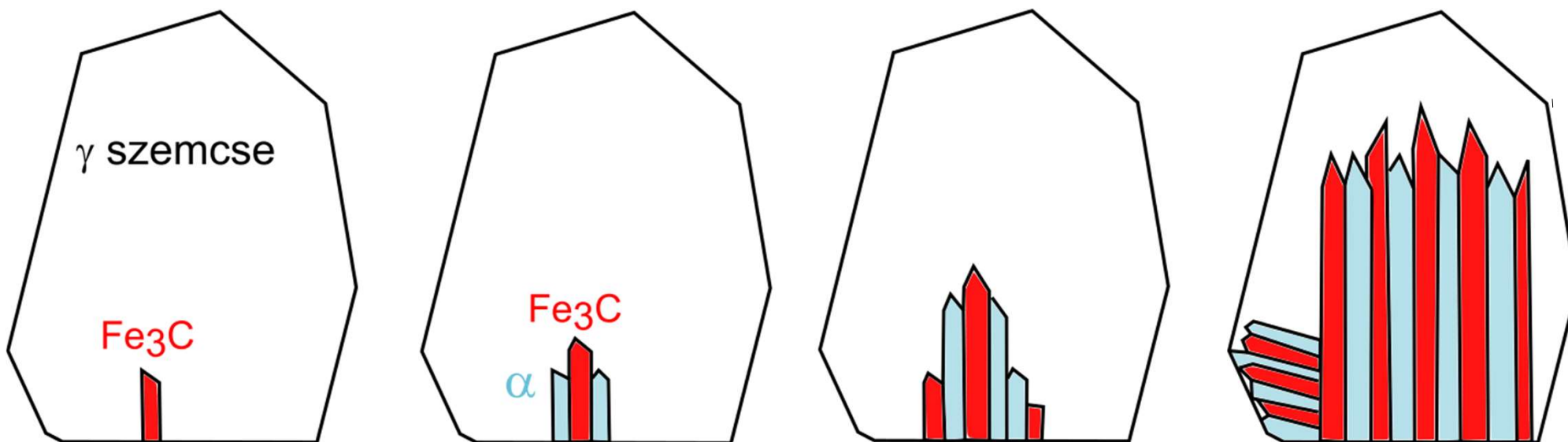
Ausztenit → Perlit

Főszerep: C diffúziója

- cementit csírák megjelenése
- cementit melletti rész szénben elszegényedik → α -ferrit

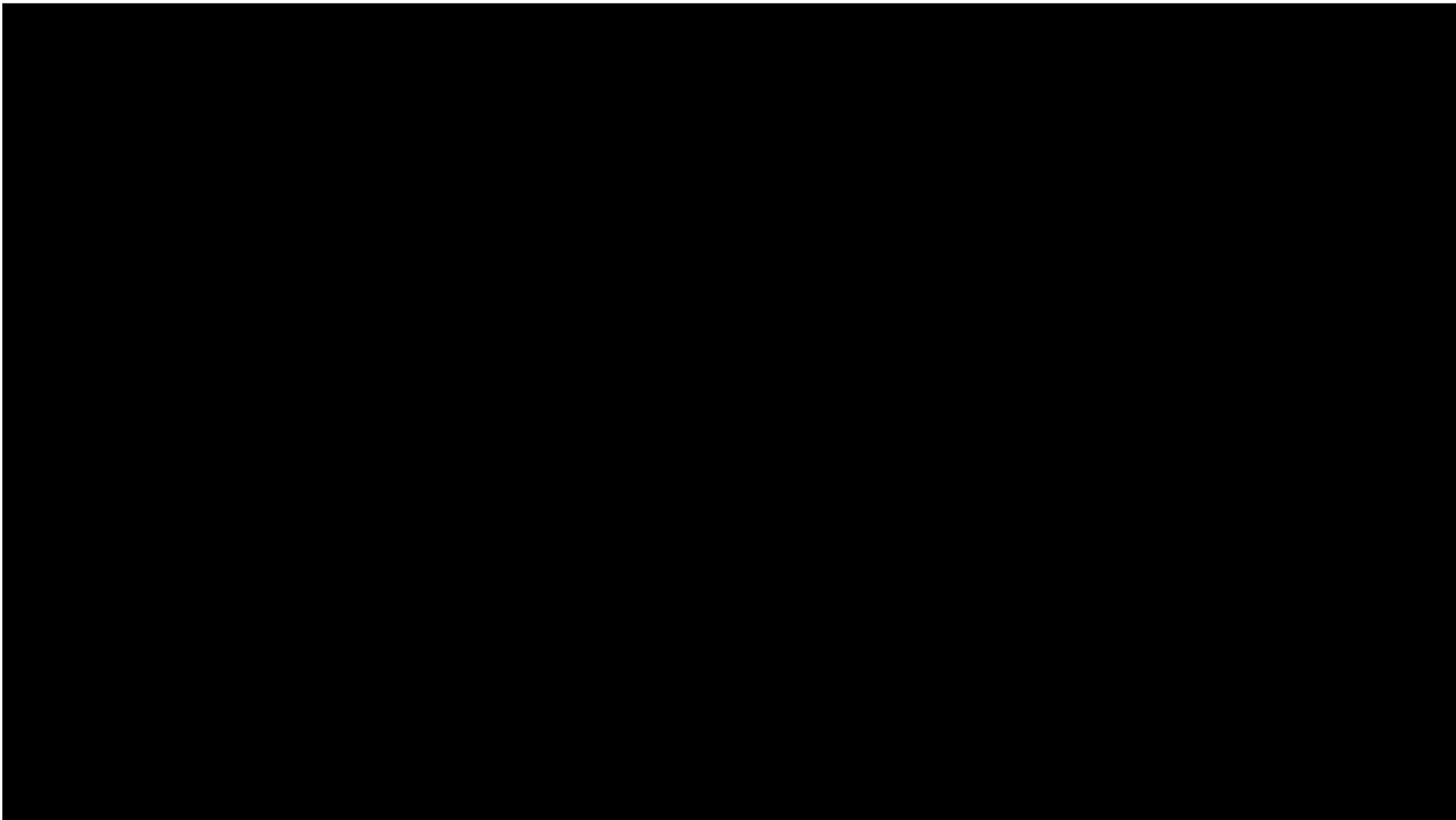
nagy ΔT → durva lemezes

kis ΔT → finom lemezes

Auszenit → Perlit

Perlites szövetszerkezetű acélok felhasználása

$$„0,4” < C < 1 \%$$

Vasúti kerék

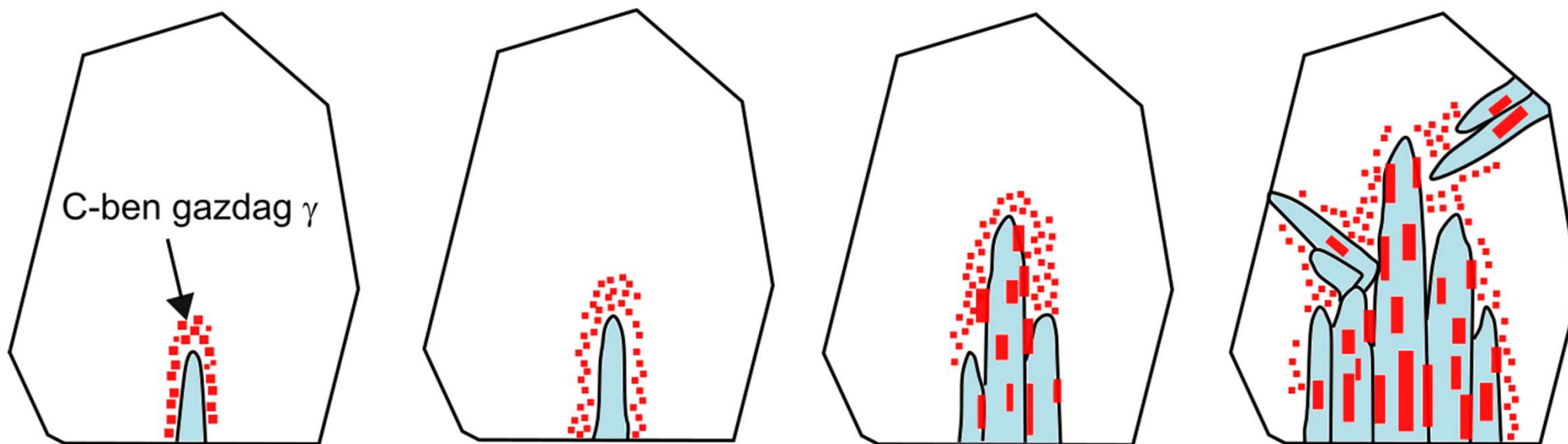

Fékkulcs

Auszténit → Bénit

- elnyúlt, hosszú ferrit tűk
- cementit tűk a ferrit szemcsehatárán
  - A cementit mikroszkóp alatt csak nagy nagyításban jelenik meg
  - A diszlokációk mozgását a finom cementit akadályozza → nagy keménység

Ausztenit → Bénit

Austenite-Bainite Transformation

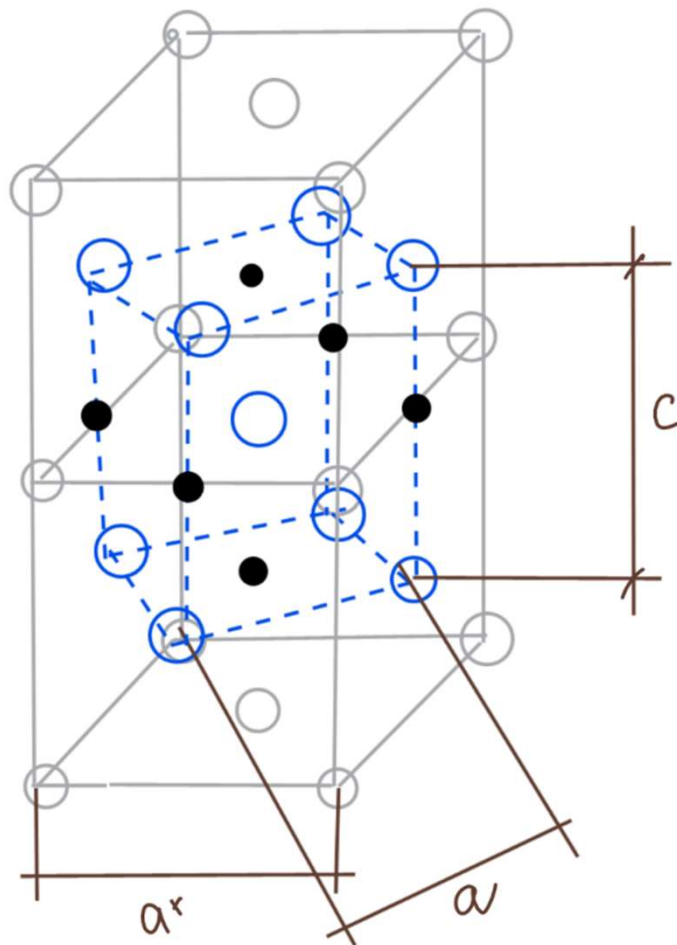
FERROUS METALLURGY
MONTANUNIVERSITAET

Bénites szövetszerkezetű acélok felhasználása

fogaskerek

Ausztenit → Martenzit

Torzult tetragonális rács (térben középpontos):
- C interosztíciós helyzetben van

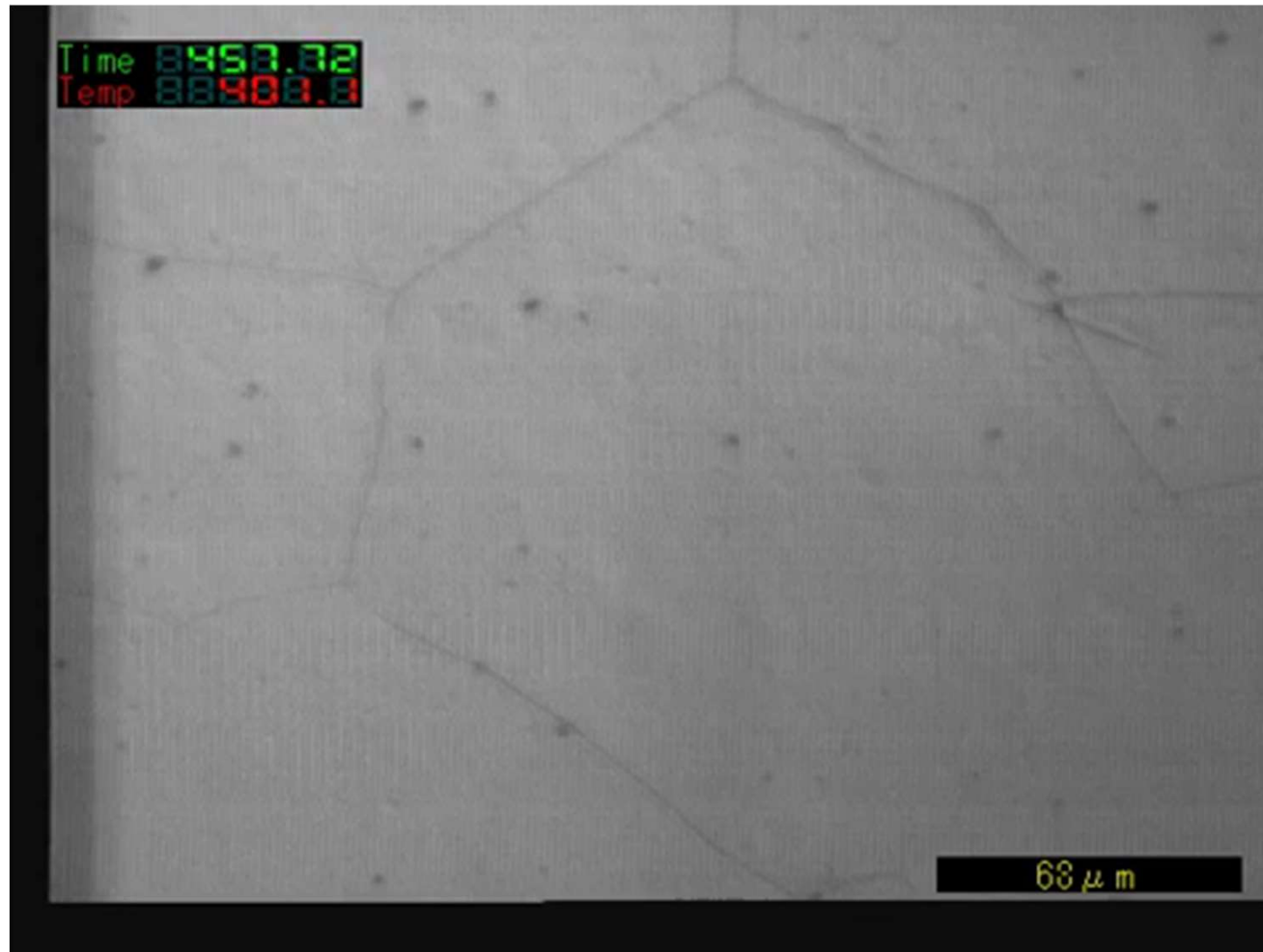
$$\text{Fe atom / rács} = 8 \times \frac{1}{8} + 6 \times \frac{1}{2} = 4$$

$$\text{C atom / rács} = 4 \times \frac{1}{4} + 2 \times \frac{1}{2} = 2$$

Ebben az esetben a szén 50 at%-át teszi ki a rácsnak (~ 12 mt%)

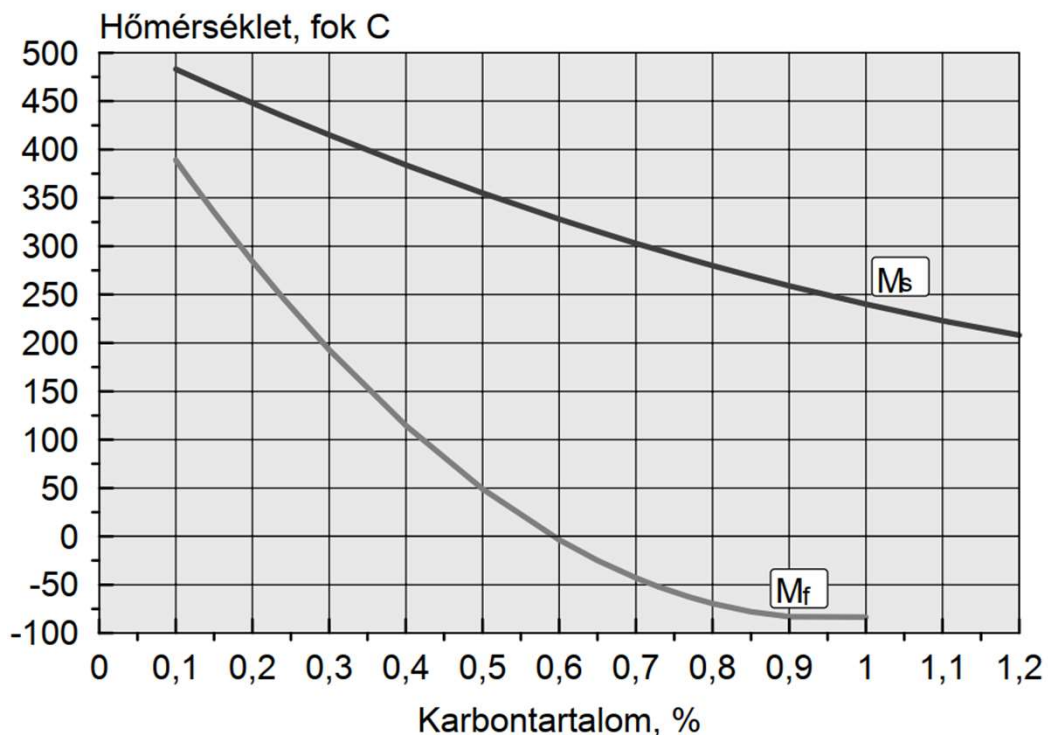
Valóságban: max. 1 % lehet, tehát 3-4 rácstra jut 1 szén atom

Ausztenit → Martenzit

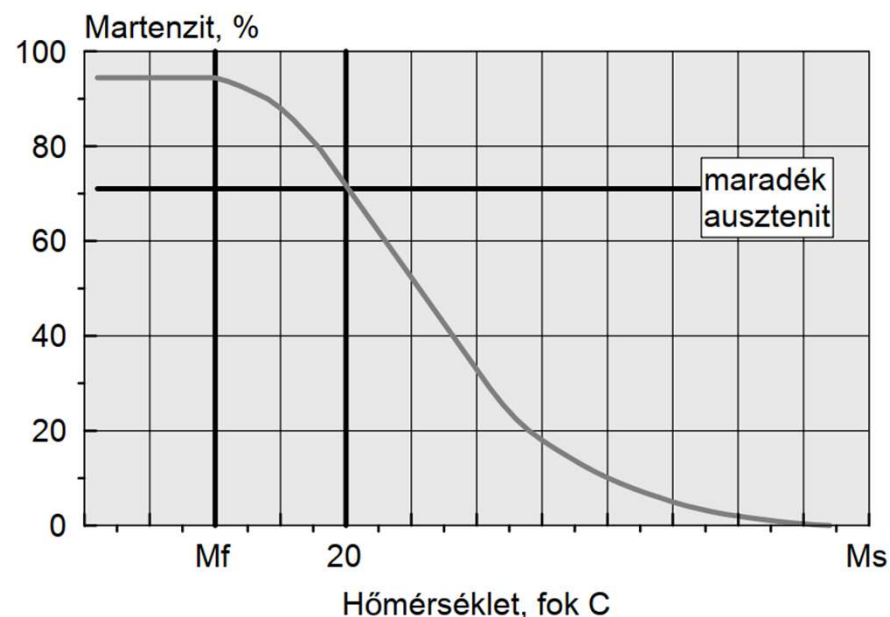

Ausztenit → Martenzit

Az ausztenit szemcse átalakulása martenzitté térfogatnövekedéssel jár, nyomófeszültséget hozva benne létre. Az átalakuláshoz további energia-eltávolításra van szükség, melyet túlhűtéssel hozunk létre.

függ: véghőmérséklet
független: hőntartási idő

Auszenit → Martenzit

Az acéloknál az M_s hőmérséklet független a lehűlés sebességétől. Az acél összetételétől függően viszont jelentősen változik:

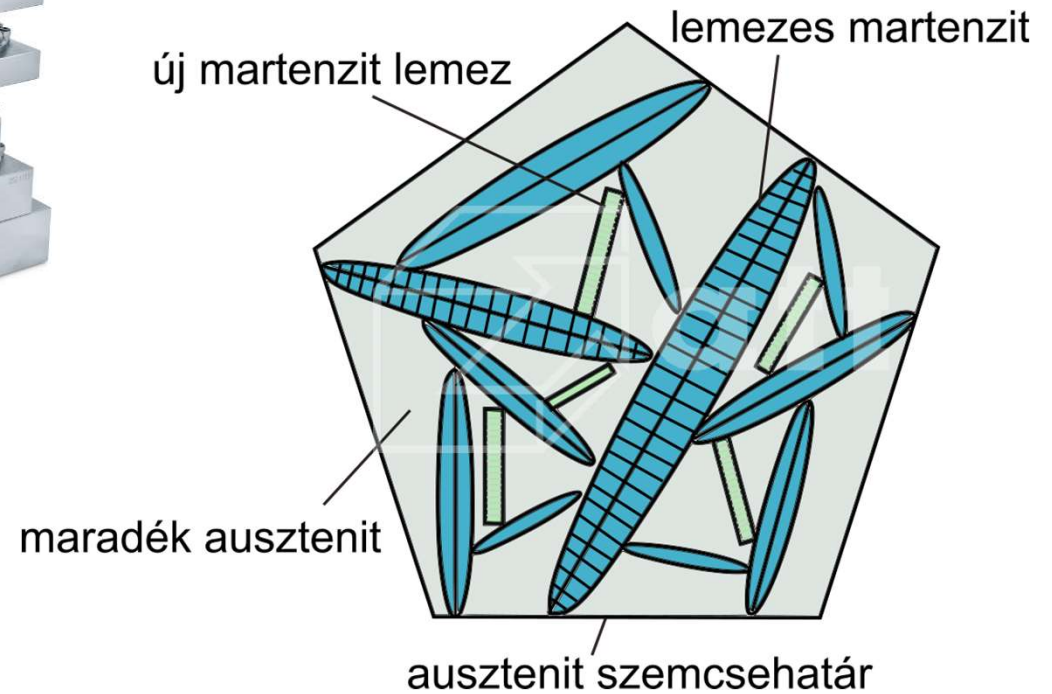
$$M_s = 520 - 360C\% - 33Mn\% - 22Cr\% - 17Ni\% - 11(Mo\% + W\% + Si\%) + 6Co\% + 17Al\%$$

Gyengén ötvözött acélokra:

$$M_s = 550 - 350C\% - 40Mn\% - 35V\% - 20Cr\% - 17Ni\% - 10Cu\% - 10Mo\% - 8W\% + 15Co\% + 30Al\%$$

A fenti összefüggésekből kiderül, hogy a legerősebb ausztenit-stabilizáló elem a Mn. A martenzites átalakulás kezdeti hőmérsékletét csak az Al és a Co növeli, a többi ötvöző csökkenti.

Martenzites szövetszerkezetű acélok felhasználása

Fe-C egyensúlyi diagram

Iron-carbon equilibrium diagram

nem egyensúlyi átalakulás

Non equilibrium transformation

Ferrites átalakulás

Ferritic transformation

Perlites átalakulás

Perlitic transformation

Bénites átalakulás

Bainitic transformation

Martenzites átalakulás

Martensitic transformation

Térben középpontos tetragonális rács

Body-centered tetragonal lattice